

Je wereldgemeente koopt duurzaam

Met de duurzaamheidsmeter het inkoopbeleid in kaart gebracht

Wil je weten wat je gemeente doet aan 'duurzame ontwikkeling'? Wil je met de gemeenteraad in discussie over haar nieuwe beleid of wil je, rond eerlijke handel, klimaatbeleid, duurzaam bouwen of andere thema's iets op gang brengen. Dan is het handig om met de Lokale Duurzaamheidsmeter (www.duurzaamheidsmeter.nl) aan de gang te gaan. Dit meetinstrument bestaat uit vragenlijsten waarmee iedereen, samen met de ambtenaren, het lokale duurzaamheidsbeleid in kaart kan brengen. Dit jaar staat het onderwerp 'duurzaam inkopen' centraal. Schenkt de gemeente wel eerlijke koffie of thee? Koopt de gemeente groene stroom? Gebruikt ze duurzaam hout? Worden spaarlampen ingezet waar mogelijk? Zorgt de gemeente dat duurzaamheid in al haar inkoopbeleid uitgangspunt is? COS Nederland, de Milieufederaties, FairProcura (FairTrade), FSC Nederland, het Klimaatverbond en Milieudefensie werken samen in een brede campagne waarbij deze gegevens in kaart worden gebracht en gemeenten worden gestimuleerd om echt Wereldgemeente te worden! Daarvoor hebben we alle hulp nodig die mogelijk is. Bij uitstek een klus waarin lokale organisaties een centrale rol vervullen.

Koop duurzaam

Continu maken we keuzen. In de winkel, als je kiest voor biologische melk, via je energierekening, als je betaalt voor groene stroom. Of als je kiest voor fiets of trein, in plaats van de auto. De gemeente maakt die keuzen ook. De inkoop van de gemeente let vooral op de prijs bij de aanschaf van computers (zijn ze goedkoop in aanschaf), of kijkt ook goed naar het energiegebruik van deze apparaten. De gemeenteraad besluit tot de inkoop van groene energie in plaats van de vervuulende grijze stroom. In de gemeentelijke organisatie kunnen die keuzen gezamenlijk en consequent worden gemaakt. Duurzaamheid moet dan uitgangspunt van het inkoopbeleid. De afdeling 'inkoop' zorgt, samen met alle gebruikers in de gemeentelijke organisatie, dat de meest duurzame producten worden ingekocht. Dat is winst, want de overheid is een van de grote winkeliers van Nederland. Daarom is landelijk besloten dat meer dan 50% van de boodschappen van de overheid in 2010 aan criteria van duurzaam inkopen moeten voldoen. De Tweede Kamer ging zelfs een stap verder. Die stelde dat in 2010 de inkoop van het Rijk voor 100% duurzame inkoop moeten zijn.

Beleid, proces en prestaties in kaart gebracht

Dat zijn mooie uitspraken die, als ze werkelijkheid worden, van grote invloed zijn. Door duurzaam in te kopen wordt er minder energie en gif gebruikt, worden bossen beter beheerd, wordt kinderarbeid tegengegaan en krijgen arbeiders en producenten een 'eerlijke' prijs voor hun producten. Daarom willen we dat duurzaam inkopen echt op de rails komt.

Werkwijze

In totaal worden ruim 60 vragen voorgelegd aan de gemeente. Als de gemeente een kantine heeft komen daar nog een aantal specifieke vragen bij. De vragenlijst is op papier beschikbaar maar kan ook via de website worden ingevuld.

1. **Aanmelding:** Maatschappelijke organisaties of betrokken individuen melden eerst bij COS Noord-Holland dat ze hun gemeente zullen benaderen (dat kan via de bijgevoegde antwoordkaart of het formulier op www.duurzaamheidsmeter.nl).
2. **Samenwerking:** Het COS Noord-Holland controleert of er niet toevallig een andere groep of persoon is met hetzelfde plan in dezelfde gemeente. Als dat zo is, brengen we de partijen met elkaar in contact. We vragen ook de aangemelde organisaties om samenwerking binnen en met hun gemeente op te zoeken. Het kan stimulerend werken als bijvoorbeeld een Milieudefensiegroep samenwerkt met de Wereldwinkel en ieder een deel van de antwoorden verzamelt.
3. **Benaderen ambtenaren :** Op www.duurzaamheidsmeter.nl/resultaten2005 kunt u nagaan of uw gemeente eerder aan de duurzaamheidsmeter mee deed. Bij de antwoorden op de vragen 'duurzaam ondernemen' en/of 'klimaat & water' vindt u in veel gevallen het gemeentelijk contact waar wij over beschikken (naam, telefoon en e-mail). Via deze contactpersoon kunt u een afspraak maken over het invullen van de vragenlijst. Natuurlijk kunt u ook gebruik maken van de u bekende contactpersonen. Voor het beantwoorden van de vragen zal de contactambtenaar, vaak samen met de inkoper van de gemeente, even de tijd moeten nemen. Daarna kunt u gezamenlijk de antwoorden door nemen om deze vervolgens op te sturen (per post of e-mail) aan COS Noord-Holland. Overigens zullen we alle contactpersonen schriftelijk informeren dat deze campagne op stapel staat!
4. **Gesprek aan gaan, pers benaderen:** Op basis van de verzamelde gegevens kunt u het gesprek met de gemeente aangaan. U weet wat de gemeente doet, en kunt dit vergelijken met andere gemeenten en u heeft de juiste contactpersoon. Uiteraard kunt u, bij het bespreken van de resultaten, ook uw eigen accenten leggen. Een Wereldwinkel zal mogelijk sterk geïnteresseerd zijn in FairTrade aspecten, terwijl een milieuorganisatie misschien vooral het klimaatbeleid onder de aandacht wil brengen. De organisatoren van de duurzaamheidsmeter bieden u graag ondersteuning bij dit gesprek, bijvoorbeeld in een debat met de raad.

Het tijdpad

- **Januari/februari:** De vragenlijsten zijn nu beschikbaar via www.duurzaamheidsmeter.nl. Maatschappelijke groepen worden gevraagd hun gemeente te benaderen.
- **Maart/april:** In sommige gevallen is het mogelijk om rond de gemeenteraadsverkiezingen en formatie van het college de antwoorden op de vragenlijsten binnen te krijgen (maart).
- **Maart tot augustus:** Maar in de meeste gevallen zullen de vragenlijsten in het voorjaar beantwoord gaan worden door de gemeente. De harde deadline voor het inleveren van gegevens is 1 augustus 2006.
- **Eindpresentatie oktober:** Die gegevens worden meegenomen in de eindpresentatie op 12 oktober 2006. Dan zullen winnaars bekend gemaakt worden en organiseren de deelnemende organisaties gezamenlijk een grote happening.
- **Na oktober 2006:** De vragenlijst blijft vervolgens actief op internet. Dat betekent dat in het najaar 2006 en in 2007 een nieuwe kans is om de vragenlijst ingevuld te krijgen. Uiteraard is het ook mogelijk om in 2006 en in 2007 de vragenlijst in te vullen om te kijken of de gemeente vooruitgang boekt. In het najaar van 2007 verwachten we een deelname van meer dan 400 gemeenten aan deze vragenlijst gerealiseerd te hebben!

Namens COS Nederland, FairProcura, de Provinciale Milieufederaties, Milieudefensie, het Klimaatverbond en FSC Nederland,

Thijs de la Court
Coördinator lokale duurzaamheidsmeter

P.S. De vragenlijsten uit de Lokale Duurzaamheidsmeter, editie 2005, blijven 'actief'. Het is zinvol om de gemeente te vragen om de lijsten 'klimaat&water', 'duurzaam ondernemen' en 'mondiaal&sociaal' up to date te houden of te brengen (zeker wanneer er geen of verouderde informatie op de website beschikbaar is). Maar echt campagne zullen we hiermee pas tegen de volgende gemeenteraadsverkiezingen in 2010 gaan voeren. De vragenlijst 'duurzaam inkopen' heeft nu de prioriteit! Opvragen van vragenlijsten en ander materiaal kan via www.duurzaamheidsmeter.nl of via COS Noord-Holland, Richard van Leeuwen, Oudegracht 86, 1811 CM, Alkmaar, 072-5202517, r.vanleeuwen@cosnoordholland.nl. Inhoudelijke vragen kunnen ook naar: Thijs de la Court, court@xs4all.nl, 0573-250990.

De vragenlijsten van de Lokale Duurzaamheidsmeter

	punten/percentage per thema ¹
Algemeen beleid	7
Algemeen proces	6
Communicatie en Externe Betrekkingen	7
Wagenpark/Dienstauto's	9
Energie	20
hout en papier	10
Financiën	9
Onderhoud groen en verharding	8
Bedrijfskleding	9
Schoonmaak	9
Catering	6
Subtotaal productgroepen	80
Totaal	100

- **Algemeen beleid:** Vragen of de gemeenteraad heeft gekozen voor 'duurzaam inkopen', of bijvoorbeeld eerlijke handel (FairTrade) uitgangspunt is. Ondertekende de gemeente een intentieverklaring 'duurzaam inkopen'?
- **Algemeen proces:** Worden criteria voor duurzaam inkopen werkelijk toegepast als de gemeente gaat winkelen (het aanbestedingstraject)? Worden de juiste mensen (zoals de milieuafdeling) betrokken bij de inkoop? Maken medewerkers gebruik van cursussen die op dit gebied regelmatig worden gegeven?
- **Over communicatie:** Stimuleert de gemeente andere partijen (zoals scholen, woningcorporaties of bedrijfsleven) duurzaam in te kopen? Gebruikt de gemeente bij relatiegeschenken of kerstpakketten producten van FairTrade, Max Havelaar of biologische producten.

De verschillende 'productgroepen'

- **Wagenpark:** Maakt de gemeente fietsen aantrekkelijk voor werknemers? Koopt de gemeente voor eigen gebruik schonere auto's? Worden de dieselauto's van roetfilters voorzien en leest de gemeente auto's bij een milieuvriendelijk bedrijf?

¹ Voor elke vraag kan de gemeente punten scoren. Maximaal kunnen 100 punten gehaald worden. Het percentage behaalde punten geeft de 'score' aan van de gemeente. Zo zijn prestaties van gemeenten ook onderling te vergelijken. De gegevens worden verwerkt en op het internet gezet zodat de gegevens snel beschikbaar komen. Naast de totaalscore worden de antwoorden ook apart gerubriceerd. Zo wil FairProcura (van de FairTrade organisatie) weten hoe 'eerlijk' het inkoopbeleid van de gemeente is. Milieudefensie wil weten in hoeverre de gemeente met het klimaatvraagstuk rekening houdt. FSC Nederland wil weten hoe de gemeente met hout en papier om gaat. De Milieufederaties zijn vooral geïnteresseerd in biologische catering, schoonmaakmiddelen en het wagenpark. De software van de duurzaamheidsmeter zal de gegevens zo ontsluiten dat al deze informatie helder in kaarten en tabellen beschikbaar komt. In een landkaart, in tabellen, opvraagbaar per provincie en inwonertal van gemeente.

- **Energie:** Koopt de gemeente groene stroom en/of gas? Stelt ze voorwaarden aan grijze stroom? Wekt ze zelf of met anderen duurzame energie op? Koopt ze spaarlampen en gebruikt ze energie-efficiënte computersystemen?
- **Hout en papier:** Koopt ze alleen duurzaam (FSC) hout en controleert ze daadwerkelijk of de leverancier het juiste hout levert? Gebruikt de gemeente gerecycled papier of papier dat het FSC keurmerk heeft?
- **Financiën:** Beheert de gemeente, in ieder geval een deel van, de financiële reserves (en bijna alle gemeenten hebben reserves, dat zijn ze wettelijk verplicht) op duurzame wijze en onderzoekt ze of ze via haar verzekeringen ook bij kan dragen aan duurzaamheid?
- **Groen en verharding:** Is het gebruik van gif in de plantsoenen en op straat verboden? Wordt voorkeur gegeven aan aanplant van biologisch geteelde bollen, planten en bomen? Verzekert de gemeente zich ervan dat voor de door haar aangekochte natuursteen bij de productie geen gebruik is gemaakt van kinderarbeid.
- **Bedrijfskleding:** Koopt de gemeente alleen bedrijfskleding dat voldoet aan de normen van de Fair Wear Foundation (eerlijke kleren). Hanteert de gemeente normen voor milieuvriendelijk geproduceerde kleding? Bijvoorbeeld door te kiezen voor ongebleekt katoen.
- **Schoonmaakmiddelen:** Kiest de gemeente voor een schoonmaakbedrijf dat milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen gebruikt en aandacht besteedt aan milieuzorg?
- **Catering:** Schenkt de gemeente Max Havelaar/FairTrade koffie, thee en chocolade en biedt ze, in de kantine, zoveel mogelijk duurzame producten aan (o.a. biologische catering).

De volledige vragenlijst met toelichting is te downloaden via www.duurzaamheidsmeter.nl maar kan ook schriftelijk worden opgevraagd bij COS Noord-Holland (zie adressen hieronder).